

Bananen, meer dan een smakelijk tussendoortje?

© DGCD / R. Van Vaerenbergh

De meeste bananensoorten ter wereld groeien in... de genenbank aan de Katholieke Universiteit Leuven. Onder de verantwoordelijkheid van *Biodiversity International* worden daar in kleine proefbuizen 1.200 bananenvariëteiten, zo goed als alle bekende soorten, bewaard en beschikbaar gesteld voor de landbouw in de tropen. Onder meer in Burundi weet men daar profijt uit te halen.

Een winning team. Théodomir Rishirumuhirwa studeerde af als landbouwingenieur in Leuven in 1977 en behaalde een doctoraat in Lausanne in 1997. Hij startte *Agrobiotec* op in 1999, volledig als privé-initiatief, in een gehuurd burgerhuis in Bujumbura. Daar gebeurt de *in vitro* vermenigvuldiging, de opwek vindt plaats in 5 kwekerijen verspreid over Burundi. *Agrobiotec* stelt 80 mensen voltijds te werk. Een volledig nieuw labo wordt binnenkort afgewerkt, om jaarlijks 2,5 miljoen planten te produceren. Rony Swennen is sinds 1991 hoofd van het *Laboratorium voor Tropische Plantenteelt* van de K.U.Leuven, waar de wereldcollectie van bananen sinds 1985 gehuisvest is.

Tussen de rekken met reageerbuizen, onder koel neonlicht en bij de constante temperatuur van 15°C ontmoeten we Théodomir Rishirumuhirwa, eigenaar van *Agrobiotec*, een *in vitro* laboratorium in Bujumbura voor de verbetering en verdeling van bananenvariëteiten, en professor Rony Swennen, hoofd van de genenbank.

1 kilogram bananen

"90% van de 8,5 miljoen Burundezers leeft van de landbouw. De banaan zorgt voor een derde van de inkomsten van de Burundese boer en is goed voor 45% van de landbouwproductie. Dagelijks eet de Burundees 0,5 à 1 kg bananen", maakt Théodomir Rishirumuhirwa meteen het belang van de banaan duidelijk.

"In Burundi komen ongeveer 70 bananenvariëteiten voor. De boeren zelf zorgen voor die diversiteit, doordat ze per type banaan (bak-, bier-, kookbanaan en plantaan) meestal nog eens verschillende ondersoorten telen. Enerzijds is dat omwille van de smaak, de beschikbaarheid en de teeltmethodes, anderzijds ook om de risico's te spreiden. Bananenplanten zijn immers

zeer gevoelig voor ziektes en plagen, die de opbrengst sterk kunnen verminderen en zelfs vernietigen."

Bananenpudding

"En net daar biedt de genenbank, samen met *in vitro* vermenigvuldiging zoals toegepast door labo's als *Agrobiotec* en *Phytotec* de oplossing", komt Rony Swennen tussen. "De planten in Burundi zijn genetisch allemaal zeer gelijkaardig, en steeds op een of andere wijze aangetast door virussen, bacteriën, schimmels of parasieten. Vanuit de collectie kunnen wij ziektevrije planten als kweekmateriaal bezorgen. Of we kunnen nieuwe variëteiten voorstellen, die op basis van wetenschappelijke studies en terreintesten in ongeveer 50 landen een grote kans van slagen maken in hun nieuwe omgeving."

"Met de stalen die we kregen uit Leuven produceren we momenteel ongeveer 300.000 planten per jaar", gaat Rishirumuhirwa verder. "Die worden verdeeld onder de boeren via de FAO (Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties) of ngo's. Het belangrijkste aspect

is of de boeren de nieuwe variëteit al dan niet aanvaarden, want die zal hoe dan ook steeds een aantal andere kenmerken hebben dan de traditionele soort, bv. naar smaak, kooktijd of teeltwijze. Daarom voorzien we verschillende keuzes, zodat er zeker een afdoende oplossing komt. We hebben nu al 30 à 40 nieuwe variëteiten geïntroduceerd."

"Landbouwers staan wel degelijk open voor nieuwe teelten", toont Swennen aan. "De banaan komt oorspronkelijk uit Azië, maniok uit Brazilië, maïs uit Mexico of de aardappel uit Peru, en ze worden allemaal in Afrika geteeld. Het vergt meestal echter enige tijd, zeker meer dan de looptijd van een ontwikkelingsproject, voordat nieuwe variëteiten en bijhorende technieken ingang vinden. Boeren zoeken in eerste instantie niet naar verhoging van hun productie, maar naar de vermindering van de risico's voor hun oogsten. Je moet hen niet overtuigen met wetenschappelijke studies, zij moeten de vruchten kunnen zien, voelen en proeven. 'The proof of the pudding is in the eating.'"

Reinout Van Vaerenbergh